

Wyrok z dnia 12 stycznia 1998 r.

I PKN 467/97

Przeniesienie nauczyciela w stan nieczynny nie wymaga konsultacji ze związkami zawodowymi przewidzianej w art. 38 KP.

Przewodniczący SSN: Barbara Wagner, Sędziowie SN: Józef Iwulski,
Walerian Sanetra (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 12 stycznia 1998 r. sprawy z powództwa Ewy Z. przeciwko Szkole Podstawowej w K.G. o przywrócenie do pracy, na skutek kasacji powódki od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie z dnia 5 czerwca 1997 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Powódka Ewa Z. zaskarżyła w trybie kasacyjnym wyrok Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie z dnia 5 czerwca 1997 r. [...], którym Sąd ten oddalił jej apelację od wyroku Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Dębicy z dnia 6 marca 1997 r. [...]. Sąd Pracy w Dębicy oddalił powództwo Ewy Z. przeciwko Szkole Podstawowej w K.G. o uznanie za bezskuteczne przeniesienia powódki w stan nieczynny. Z ustaleń tego Sądu wynika, że powódka została zatrudniona w pozwanej Szkole od dnia 1 września 1986 r. na stanowisku nauczyciela w wymiarze 18 godzin tygodniowo, a od dnia 25 września 1996 r. była nauczycielem mianowanym. W okresie od 25 września 1983 r. pracowała jako nauczycielka w Szkole Podstawowej w J., a w latach 1982 - 1983 była pracownikiem ZOZ w D. W 1985 r. powódka ukończyła Studium Pedagogiczne, zaś w 1992 r. ukończyła wyższe studia magisterskie zaoczne na Wydziale Geograficzno-Biologicznym WSP w K. Powódka nauczała geografii w wymiarze 8 godzin tygodniowo, a także innych przedmiotów, takich jak chemia, muzyka, matematyka i język rosyjski. Przeprowa-

dzone przez Kuratorium badania wyników nauczania w lutym 1995 r. wykazały bardzo słabe oceny z przedmiotów nauczanych przez powódkę, tj. z geografii i matematyki. W roku szkolnym 1996/1997 przewidziano w szkole o 36 godzin lekcyjnych mniej niż w latach poprzednich. Urząd Gminy w B., jako organ prowadzący szkołę, zatwierdził plan organizacyjny szkoły na rok 1996/1997, przewidujący tylko 231 godzin nauczania tygodniowo. W stosunku do lat poprzednich zredukowano 31 godzin, pozostawiając tylko jedną godzinę nie objętą ramowym, podstawowym planem nauczania, gdyż nie było wiadome, czy wystarczy środków finansowych na nauczanie zajęć ponadwymiarowych. W związku z tak ustalonym planem nauczania dyrektor (p.o.) Szkoły pismem z dnia 30 maja 1996 r. powiadomiła Kuratorium Oświaty w T. o zamiarze przeniesienia w stan nieczynny w trybie art. 20 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karty Nauczyciela (jednolity tekst: Dz. U. z 1997 r. Nr 56, poz. 357), z dniem 1 września 1996 r. nauczycieli Ewy Z. i Czesława L. W odpowiedzi Kuratorium wyjaśniło, że decyzja o zmniejszeniu zajęć nadobowiązkowych nie narusza prawa, tj. zarządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 28 maja 1992 r. w sprawie ramowych planów nauczania w publicznych szkołach ogólnokształcących i zawodowych (Dz. Urz. MEN Nr 2, poz. 12 ze zm.), natomiast gimnastyka korekcyjno-kompensacyjna i zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze w klasach I-III mają charakter obowiązkowy i powinny zostać zaplanowane. Redukcja wymienionych wyżej godzin w pozwanej szkole sprawiła, że przy niezmiennym stanie zatrudnienia przeciętna liczba godzin przypadająca na każdego nauczyciela byłaby niższa od ustawowego pensum. Pod koniec sierpnia 1996 r. okazało się, że są środki finansowe na prowadzenie zajęć ponadwymiarowych w szkołach na terenie Gminy B., w związku z czym przywrócono zajęcia dodatkowe w szkołach. Mimo posiadanych środków finansowych Zarząd Gminy B. nie przyznał Szkole Podstawowej w K.G. żadnych środków na prowadzenie zajęć ponadwymiarowych ze względu na brak osiągnięć dydaktycznych w tej Szkole. W następstwie tego dyrektor pozwanej Szkoły pismem z dnia 17 sierpnia 1996 r. poinformował powódkę, że nie ma możliwości zatrudniania jej w pełnym wymiarze zajęć w roku szkolnym 1996/1997 i na podstawie art. 22 ust. 2 Karty Nauczyciela (w nowym brzmieniu) proponuje jej pracę w wymiarze 1/2 etatu. Gdy powódka nie wyraziła na to zgody, strona pozwana na podstawie art. 20 ust. 1 i 6 Karty Nauczyciela przeniosła ją w stan nieczynny od dnia 16 września 1996 r. Po przeniesieniu powódki w stan nieczynny, geografii w pozwanej szkole uczą nauczyciele nie posiadający odpowiednich kwalifikacji do nauczania tego przedmiotu.

Oceniając tak ustalony stan faktyczny Sąd pierwszej instancji uznał, iż pozabawienie pozwanej szkoły przez organ prowadzący (Urząd Gminy w B.) środków finansowych na prowadzenie zajęć nadobowiązkowych nie naruszało zarządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 28 czerwca 1992 r., a tym samym ujęcie w planie nauczania szkoły tylko jednej godziny ponad ramowy plan nauczania było zgodne z prawem. Skoro w następstwie tak opracowanego i zatwierdzonego przez Urząd Gminy planu nauczania zredukowano zajęcia szkolne o 26 godzin tygodniowo, to uzasadniona była także likwidacja 1 i 1/2 etatu nauczycielskiego. Co się zaś tyczy doboru nauczycieli do zwolnienia, to Sąd Pracy miał na uwadze, że powódka należała do nauczycieli o najkrótszym stażu pracy i słabych wynikach nauczania (mimo ukończenia wyższych studiów magisterskich). W sytuacji, gdy powódka nie przyjęła propozycji ograniczenia zatrudnienia do 1/2 etatu, to dyrektor szkoły uprawniony był przenieść ją w stan nieczynny na podstawie art. 20 i 22 Karty Nauczyciela.

Rozpoznając apelację Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych uznał za bezzasadny podniesiony w niej zarzut naruszenia przez Sąd pierwszej instancji art. 38 KP. Regulacja prawna zawarta w art. 20 Karty Nauczyciela jest bowiem według niego unormowaniem szczególnym, nie mającym odpowiednika w Kodeksie pracy i dlatego wyłączone jest stosowanie art. 38 KP na podstawie jej art. 98. Jak wynika z art. 98 Karty Nauczyciela przepisy Kodeksu pracy mają zastosowanie w zakresie spraw nie uregulowanych przepisami tej Karty. W kwestii tej Sąd drugiej instancji powołał się na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 25 czerwca 1993 r., I PZP 25/93, w której przyjęto, że w razie rozwiązania z nauczycielem stosunku pracy w trybie art. 20 Karty Nauczyciela nie jest wymagane uzyskanie stanowiska organizacji związkowej przewidziane w art. 38, 52 § 3, czy 53 § 4 KP (PiZS 1993 nr 12 s. 81).

Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych uznał za bezzasadny także zarzut apelacji, jakoby nie zaistniała sytuacja wymagająca zmniejszenia stanu zatrudnienia nauczycieli w pozwanej szkole. Jakkolwiek zarzut, sprzecznego z zarządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 maja 1992 r. w sprawie ramowych planów nauczania, zredukowania zajęć z gimnastyki korekcyjno-kompensacyjnej i zajęć dydaktyczno-wyrównawczych w klasach I-III jako zajęć wchodzących w zakres ramowego (obowiązkowego) planu nauczania, znalazł potwierdzenie w piśmie Kuratorium Oświaty w T. z dnia 14 czerwca 1996 r., to jednak okoliczność ta nie mogła mieć wpływu na treść rozstrzygnięcia. W piśmie tym Kuratorium jednocześnie stwierdziło bowiem, że w pozwanej szkole redukcji wymaga nie 1 i 1/2 etatu nauczycielskiego,

jak obliczyła to strona pozwana, lecz jeden etat i że redukcja ta powinna być przeprowadzona wcześniej, co wielokrotnie sygnalizowało Kuratorium. Jak z tego wynika, nadwyżka jednego etatu istniała w szkole już wcześniej, tj. także w okresie, gdy do planów organizacyjnych szkoły były wprowadzone i realizowane nie tylko wszystkie przedmioty przewidziane w ramowym (obowiązkowym) planie nauczania, ale także przedmioty nadobowiązkowe. Skoro zatem powódka nie wyraziła zgody na proponowane ograniczenie zatrudnienia, strona pozwana uprawniona była przenieść ją w stan nieczynny na podstawie art. 20 Karty Nauczyciela w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 14 czerwca 1996 r. o zmianie ustawy Karta Nauczyciela (Dz. U. Nr 87, poz. 396).

W kasacji postawiony został zarzut naruszenia art. 5 KC, art. 38 KP w związku z art. 98 Karty Nauczyciela, § 7 porozumienia z dnia 10 lipca 1990 r. zawartego pomiędzy Ministrem Edukacji Narodowej i Krajową Sekcją Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność” w sprawie zasad współdziałania w dziedzinie oświaty i wychowania organów administracji państwowej z instancjami Krajowej Sekcji Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność” (Dz. Urz. MEN Nr 7, poz. 47) oraz § 9 Porozumienia z dnia 25 czerwca 1984 r. zawartego pomiędzy Ministrem Oświaty i Wychowania ze Związkiem Nauczycielstwa Polskiego w sprawie zasad współdziałania w dziedzinie oświaty i wychowania organów administracji państwowej ZNP (Dz. Urz. MOiW Nr 11, poz. 72), przez przyjęcie, że „zamiar przeniesienia powódki w stan nieczynny skutkując rozwiązaniem stosunku pracy z powódką, nie wymaga konsultacji z organizacją związkową”. Ponadto podniesiony został zarzut naruszenia § 2 ust. 2 i 3 zarządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 28 maja 1992 r. w sprawie ramowych planów nauczania przez przyjęcie, że zmiany organizacyjne powodujące zmianę w planie nauczania w pozwanej Szkole były zgodne z prawem.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzuty kasacji nie są trafne. W myśl art. 20 Karty Nauczyciela w razie całkowitej lub częściowej likwidacji szkoły, albo w razie zmian organizacyjnych powodujących zmniejszenie liczby oddziałów w szkole lub zmian planu nauczania uniemożliwiających dalsze zatrudnienie nauczyciela w pełnym wymiarze zajęć, dyrektor szkoły przenosi nauczyciela w stan nieczynny lub, na wniosek nauczyciela, rozwiązuje z nim

stosunek pracy. Nauczyciel mianowany może wyrazić zgodę na ograniczenie zatrudnienia w trybie określonym w art. 22 ust. 2 Karty Nauczyciela, a więc w sytuacji, gdy istnieją przewidziane w tym przepisie warunki ograniczania zatrudnienia. W razie braku zgody nauczyciela na takie ograniczenie zastosowanie ma reguła, według której nauczyciela przenosi się w stan nieczynny lub, na jego wniosek, rozwiązuje się z nim stosunek pracy. Powódka, mimo iż proponowano jej zatrudnienie w wymiarze ograniczonym zgodnie z art. 22 ust. 1 Karty Nauczyciela, propozycji tej nie przyjęła, wobec czego na podstawie art. 20 ust. 1 w związku z art. 22 ust. 2 Karty Nauczyciela przeniesiono ją w stan nieczynny. Przeniesienie to nie może być przy tym identyfikowane, czy też traktowane jako czynność analogiczna do wypowiedzenia umowy o pracę zawartej na czas nie określony, bądź też do wypowiedzenia zmieniającego taką umowę. Tylko przy takim zaś założeniu możliwe byłoby pomocnicze (na podstawie art. 91c ust. 1 Karty Nauczyciela, przepis art. 98 został skreślony przez ustawę z dnia 14 czerwca 1996 r. o zmianie Karty Nauczyciela) stosowanie do przeniesienia w stan nieczynny przepisu art. 38 KP, gdyż ustanawia on wymaganie w zakresie „konsultacji” ze związkami zawodowymi, ale tylko zamiaru wypowiedzenia (wypowiedzenia zmieniającego) umowy o pracę na czas nie określony. Przeniesienie w stan nieczynny nie jest jednak wypowiedzeniem umowy o pracę ani też wypowiedzeniem warunków pracy lub płacy. Jest ono innego rodzaju czynnością prawną (w szerokim rozumieniu) niż wypowiedzenie umowy o pracę. Między innymi świadczy o tym okoliczność, że - inaczej niż w przypadku wypowiedzenia umowy o pracę - jego celem nie jest rozwiązanie stosunku pracy, lecz stworzenie możliwości „przeczekania” trudnego okresu wynikającego z braku zapotrzebowania na pracę danego nauczyciela. Jego celem nie jest też doprowadzenie do zmiany warunków pracy lub płacy. Ponadto przeniesienie to formalnie rzecz biorąc - po upływie sześciomiesięcznego okresu pozostawania w stanie nieczynnym - nie powoduje rozwiązania, lecz wygaśnięcie z mocy prawa stosunku pracy nauczyciela (art. 20 ust. 2 Karty Nauczyciela). W tym stanie rzeczy za bezpodstawne należy uznać twierdzenie kasacji, iż przy rozstrzygnięciu sprawy przez Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych doszło do naruszenia art. 38 KP w związku z art. 98 Karty Nauczyciela.

Bezpodstawne są także zarzuty naruszenia § 7 porozumienia z 10 lipca 1994 r. zawartego z NSZZ „Solidarność” i § 9 porozumienia z 25 czerwca 1984 r. zawartego ze Związkiem Nauczycielstwa Polskiego. Przewidują one bowiem, że (§ 9 ust. 1

porozumienia z 1984 r.) organ administracji państwowej (lub szkoła) obowiązany jest zapoznać się ze stanowiskiem ZNP przed podjęciem decyzji w indywidualnych sprawach pracowniczych (członków ZNP) w zakresie unormowanym przepisami prawa pracy, a w szczególności ze stanowiskiem właściwego zarządu oddziału ZNP w sprawie: 1. wypowiedzenia umowy o pracę, rozwiązania stosunku pracy z nauczycielem mianowanym, 2. każdorazowej zmiany istotnych warunków pracy lub płacy pracownika (analogicznie sformułowany jest § 7 ust. 1 porozumienia z 1990 r.). Niezależnie od oceny charakteru i mocy prawnej wymienionych wyżej porozumień, wynika stąd, że wskazane postanowienia nie wprowadzają jakichś dodatkowych powinności dla pracodawcy „konsultowania” decyzji dotyczących stosunków pracy poza tym, co wynika z obowiązującego ustawodawstwa pracy, mowa w nich bowiem o „konsultacji” (zajmowaniu stanowiska, opinii) w zakresie unormowanym przepisami prawa pracy. W szczególności zaś w żadnym razie nie wynika z nich, iż na dyrektorze szkoły ciąży obowiązek konsultowania ze związkami zawodowymi decyzji o przeniesieniu nauczyciela w stan nieczynny. To zaś oznacza, że przepisy te nie mogły zostać naruszone w zaskarżonym wyroku, w którym słusznie przyjęto, iż na pracodawcy nie spoczywa obowiązek informowania zakładowej organizacji związkowej o zamiarze przeniesienia nauczyciela w stan nieczynny.

Z wywodów uzasadnienia kasacji wynika, iż kwestionuje się w niej także istnienie przyczyn przeniesienia w stan nieczynny, wymienionych w art. 20 ust. 1 Karty Nauczyciela (całkowita lub częściowa likwidacja szkoły, zmiany organizacyjne w szkole lub zmiany planu nauczania uniemożliwiające dalsze zatrudnianie nauczyciela w pełnym wymiarze zajęć). W istocie zarzut ten opiera się na zanegowaniu ustaleń faktycznych przyjętych w zaskarżonym wyroku, co jednakże nie może stać się przedmiotem merytorycznej oceny Sądu Najwyższego, który przy rozstrzygnięciu sprawy w postępowaniu kasacyjnym jest związany granicami kasacji (art. 393¹¹ KPC). W sytuacji gdy strona nie dopatruje się uchybień w zastosowaniu przez Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych przepisów postępowania - w tym zakresie w kasacji nie stawia się zarzutów - przy rozstrzygnięciu kasacji za wiarygodny musi zostać przyjęty ten stan faktyczny, który został ustalony w zaskarżonym wyroku. Z ustaleń zaś Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (przyjętych za Sądem pierwszej instancji) wynika, że w pozwanej Szkole doszło do zmian planu nauczania i zmniejszenia obciążeń. Słusznie przy tym Sąd ten uznał, że przy ocenie czy zmiany planu nauczania uniemożliwiają dalsze zatrudnienie nauczyciela w pełnym wymiarze zajęć - w

rozumieniu art. 20 ust. 1 Karty Nauczyciela - należy uwzględnić także okoliczność, iż już w chwili dokonywania zmian brak jest uzasadnienia „etatowego” dla zatrudnienia w szkole danego nauczyciela.

Na uwzględnienie nie zasługuje zarzut naruszenia § 2 art. 2 i 3 zarządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 28 maja 1992 r., gdyż opiera się on na innym odczytaniu przez powódkę - niż uczynił to Sąd w zaskarżonym wyroku - pisma Kuratora Oświaty z T., co należy do sfery ocen faktycznych a nie prawnych. Ponadto w powołanym piśmie mowa jest - na co powołuje się kasacja - o tym, iż „w pozwanej Szkole nie nastąpiły zmiany organizacyjne powodujące zmianę planu nauczania”, podczas gdy przepis art. 20 ust. 1 Karty Nauczyciela dla swojego zastosowania wcale nie wymaga, by „zmiany organizacyjne powodowały zmianę planu nauczania”, wystarczy bowiem, by w szkole doszło do „zmian planu nauczania uniemożliwiających dalsze zatrudnienie nauczyciela w pełnym wymiarze zajęć”. W uzasadnieniu kasacji w istocie nie wskazuje się więc na czym polegało naruszenie § 2 ust. 2 i 3 zarządzenia Ministra Edukacji Narodowej, a jedynie podważa ustalenie Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, że w pozwanej szkole miały miejsce zmiany planu nauczania, które spowodowały - przy uwzględnieniu także stanu obciążeń lekcyjnych w poprzednim okresie - iż niemożliwe stało się dalsze zatrudnienie powódki w pełnym wymiarze zajęć.

Za pozbawiony podstaw uznany musi zostać także zarzut nadużycia prawa (art. 5 KC, art. 8 KP). W postawieniu tego zarzutu kryje się przy tym pewna sprzeczność, gdyż albo dyrektor Szkoły naruszył prawo, przenosząc powódkę w stan nieczynny wbrew wymaganiom przewidzianym w art. 20 ust. 1 Karty Nauczyciela i art. 39 KP w związku z art. 91c ust. 1 tej Karty, albo też działając w granicach przysługującego mu prawa (kształtującego), prawa tego nadużył korzystając z niego w sposób sprzeczny z jego społeczno-gospodarczym przeznaczeniem lub zasadami współżycia społecznego. W kasacji brak jest uzasadnienia twierdzenia, iż na tle rozstrzyganej sprawy doszło do nadużycia prawa przez uczynienie przez dyrektora Szkoły użytku z przysługującego mu prawa w sposób sprzeczny ze społeczno-gospodarczym jego przeznaczeniem lub z zasadami współżycia społecznego, gdyż za takie nie może być uznane powoływanie się w niej w tym kontekście na okoliczność, że przeniesienie powódki w stan nieczynny naruszało art. 20 Karty Nauczyciela i art. 38 KP. Czym innym jest bowiem nadużycie prawa, a czym innym jego naruszenie. Nie można więc przyjąć, że sprzeczność ze społeczno-gospodarczym przeznacze-

niem prawa lub z zasadami współżycia społecznego - w rozstrzyganej sprawie polega - niezależnie od nietrafności tego twierdzenia - na zachowaniu pracodawcy naruszającym art. 20 Karty Nauczyciela i art. 38 KP. Innego zaś uzasadnienia dla tezy, iż doszło do kolizji ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa lub zasadami współżycia społecznego kasacja nie podaje, a to oznacza, iż podniesiony w niej zarzut pogwałcenia art. 5 KC jest gołosłowny i skutkiem tego nie zasługuje na uwzględnienie.

Z powyżej przytoczonych powodów Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹² KPC orzekł jak w sentencji.

=====